

"Andorra, avui, ja no és una illa"

En el sisè aniversari de la constitució d'Andorra, EL TEMPS entrevista el president del govern andorrà, Marc Forné, que parla de les relacions amb la Unió Europea, de la fiscalitat andorrana i dels reptes de futur d'aquest país pirinenc.

Una vegada hi havia, al bell mig del Pirineu, un petit país de muntanya, d'economia agropastoral, regit per dos prínceps estrangers, amb una població secularment estable de quatre mil habitants, pobra de solemnitat i delmada per l'emigració, com la de qualsevol vall del Pirineu, amb pocs recursos naturals i rigorosament aïllada de la resta del món. D'aquella Andorra de fa setanta, seixanta o tot just cinquanta anys, avui no en queda quasi ni el record. El boom andorrà ha configurat un país de cultura majorment urbana de més de seixanta mil habitants, amb una renda per càpita estimada en 16.000 dòlars, un pressupost nacional de 30.000 milions de pesetes i, per posar un indicador significatiu, un telèfon cada dos habitants.

L'entrada institucional d'Andorra en la modernitat té una data clau, la de l'aprovació de la constitució mitjançant referèndum, el 14 de març de 1993. Aquests dies fa, doncs, sis anys que el principat pirinenc canviava unes estructures que s'havien mantingut gairebé intactes durant set segles per unes altres de basades en la separació de poders, en l'estat de dret, que el feien esdevenir un principat constitucional.

Marc Forné és l'home que ha regit els últims quatre anys, com a cap de govern, els destins d'Andorra. L'establishment polític i econòmic i una majoria electoral que n'és un fidel reflex semblen haver trobat en aquest advocat en excèdència la peça adequada en el moment adequat. Relativament jove —cinquanta-un anys—, despert, de paraula fàcil, imatge *progre* i tracte encantador, s'ha revelat un expert timoner capaç de mantenir, malgrat tots els batzacs, el rumb d'un país en transició que aquests últims temps s'ha vist embarcat en atabalades navegacions. Amb el suport intern, cal dir-

ho tot, d'una majoria absoluta, un conglomerat de signe liberal que li ha permès de disposar, quan ha calgut, d'un diligent corró parlamentari, i el guiatge extern d'uns estats veïns i d'una Unió Europea sempre disposats a agombolar l'infant, malgrat que no li hagin estalviat alguns correctius per les seves entremaliadures. Unes entremaliadures que, fins fa poc, tenien un nom: contraban de tabac a gran escala, o, més exactament

—l'expressió ja no és un tabú i apareix fins i tot en el nom d'una llei recent—, frau a la Unió Europea.

L'anomenada "crisi del tabac", que durant dos anys ha enterbolit les relacions d'Andorra amb els seus veïns europeus, sembla que ja és al principi de la seva fi. El cap de missió europeu mateix, Erik van der Linden, encarregat de gestionar la crisi per part de la Unió, a primers de febrer es va declarar satisfet dels esforços fets pel govern i el Parlament per eradicar el frau i dels primers resultats obtinguts.

—Ja s'ha liquidat la "crisi del tabac"?

—La crisi s'haurà liquidat definitivament quan des d'Andorra puguem demostrar, sense cap ombra de dubte, que som un veí lleial, quan des de l'exterior deixin de creure necessari de tancar les nostres muntanyes frontereres, quan vegin que hem assumit que tenim un espai comercial amb unes limi-

tacions degudes a la petitesa del país. Uns condicionants que s'han de conjugar amb el reconeixement del nostre dret a comerciar amb els nostres visitants, que són més de deu milions l'any, majorment procedents dels estats veïns, membres de la Unió Europea. Aquest dret implica la necessitat de mantenir un diferencial de preus, raonable però suficient, perquè l'economia del país funcioni i no s'ofegui. En el cas del

"A Andorra ja n'hi ha, d'impostos. El que passa és que no hi són tots. I ja està bé, que no hi siguin tots, perquè el marc impositiu no endogali l'economia. Però sí que ha arribat el moment de pensar en noves figures impositives."

tabac, dintre mateix d'Europa, hi ha importants diferències de pressió fiscal i, consegüentment, de preus; Andorra, per tant, no és cap excepció. Hem fet una llei antifrau per combatre el contraban. El contraban s'haurà acabat, sense necessitat de pressions legals ni policiaques, quan la conjunció en el punt adequat de les franquícies per als viatgers i el diferencial de preus en facin, per a qui el practica, un negoci innecessari.

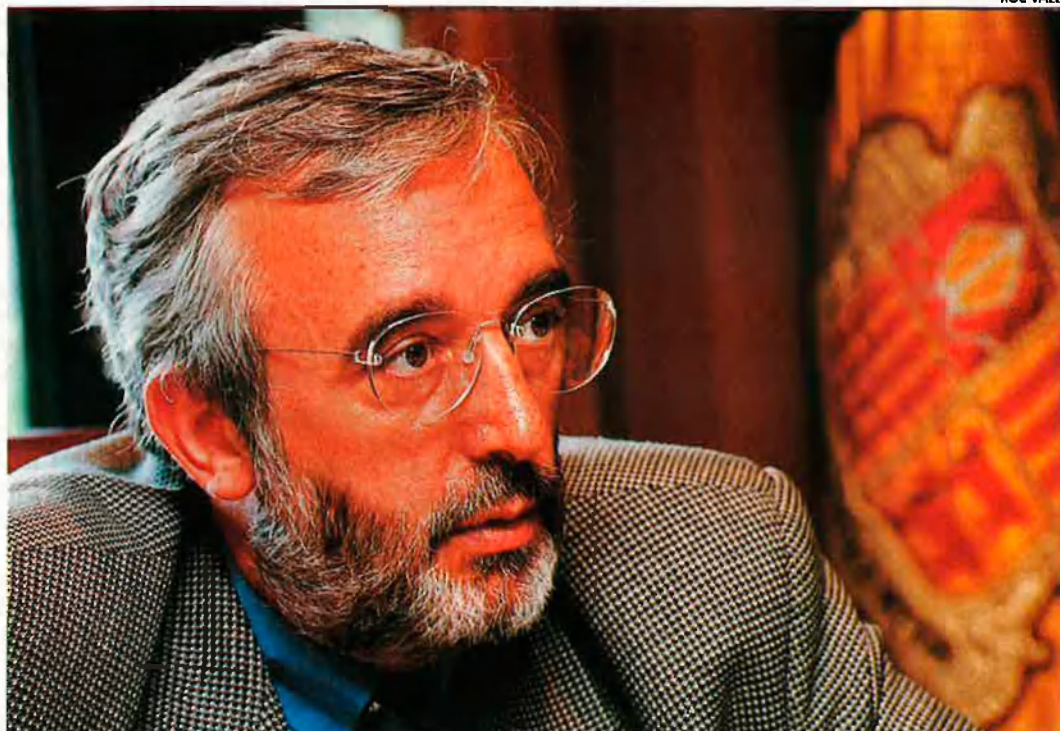
—Una qüestió espínosa que el govern té sobre la taula és la fiscalitat. El descens de la importació de tabac ha fet que les arques de

l'estat presentin un descens d'ingressos valorat en uns 8.000 milions de pessetes d'un pressupost de 30.000 milions. Això fa urgent de trobar noves fonts de recursos. Hi haurà aviat un marc impositiu a Andorra?

—A Andorra ja n'hi ha, d'impostos, en forma de taxes lleugeres a l'entrada de mercaderies, en forma de taxes al consum d'electricitat i de telèfon, en forma de gravamen al conjunt bancari, en forma de taxes de les entitats locals. El que passa és que, si bé hi ha impostos, no hi són tots. I està bé que no hi siguin tots: en un país de les petites dimensions del nostre ens podem permetre, a base d'imaginació i de bona gestió, que el marc impositiu no endogali l'economia, els ciutadans. Però sí que ha arribat el moment de pensar en noves figures impositives. Anem completant figures que fins ara no hem tingut i que potser hauríem hagut de tenir des de fa molts anys: és el cas d'un impost sobre la compra-venda immobiliària, que en aquest moment es troba en estudi i que és segur que s'instituirà. També treballem en la possibilitat d'instaurar un impost indirecte. Ja hi ha un impost sobre el consum, que grava l'entrada de mercaderies al país, i es tractaria de fer-lo arribar als serveis.

—Fa poc la Unió Europea insinuava que potser caldria un impost sobre l'estalvi...

—A la Unió Europea, no li toca de fixar el marc impositiu de països tercers. I aquesta insinuació no té, ni de lluny, un caràcter de futura imposició, s'ha fet dins el marc de les consideracions generals sobre països tercers. Cal dir, a més, que el volum de l'estalvi a Andorra és insignificant, comparat amb el d'alguns altres petits o mitjans països europeus: és la meitat del de Mònaco, una quarta part del de les Illes del Canal, i és trenta vegades (o seixanta, segons quins paràme-



tres s'agafin) per sota del de Luxemburg, un país que, a més, és membre de la Unió.

—No deu ser perquè Andorra té una imatge de paradís fiscal?

—Andorra no és un paradís fiscal. És, en tot cas, un país de fiscalitat feble per als qui hi viuen i un marc favorable per a la inversió estrangera, però limitada al 33% del capital de les empreses. Tampoc no som un país de societats *off-shore*, una fórmula avui desacreditada allà on existeix, ni som un país agressiu cap enfora, per a les economies veïnes. Al contrari, hem de fer ressaltar la prosperitat que Andorra aporta a l'àrea veïna. Hem passat de deu mil a cinquanta mil habitants en cinquanta anys, i aquest creixement s'ha fet majorment amb la instal·lació al nostre país d'espanyols, francesos i portuguesos que hi han trobat un lloc de feina. La prosperitat de la Seu d'Urgell, i això els urgellencs ho saben i no ho amaguen, s'ha fet en bona part perquè té Andorra al costat, som una font constant de llocs de feina i d'oportunitats de negoci per a la gent de l'Alt Urgell i de més avall, seguint la conca del Segre. I això també s'ha de comptar.

—El dia 14 de març farà sis anys del referèndum constitucional. Quins canvis ha aportat la constitució, vistos des de la perspectiva d'avui?

—En primer lloc, s'ha de recordar d'on veníem. Abans el poder de l'estat estava sobretot en mans dels coprínceps, que institucionalment eren una mena de monarques absoluts, encara que en molts aspectes de la pràctica diària no actuaven com a tals. El canvi més significatiu que ha aportat la constitució, molt més important encara que no pas les relacions internacionals, ja de si prou importants, ha estat el fet que al nostre Parlament els elegits puguin legislar sobiranament. Aquest és el gran canvi, el de l'assumpció de

Forné afirma que Andorra no és un paradís fiscal sinó, en tot cas, un país de fiscalitat feble. I considera que el volum d'estalvi que hi ha a Andorra és insignificant, comparat amb el d'alguns altres països petits d'Europa.

Pel cap de govern andorrà, un dels reptes principals és actualment el de les infraestructures. L'aeroport de la Seu, l'heliport, el túnel d'Envalira i l'enllestiment del pla viari... són algunes de les prioritats.

la sobirania popular. A partir d' aquí, hem fet la reforma de la justícia, que ha funcionat com un rellotge, i hem legislat molt: des de l'any 1993 no parem de legislar, de regular un país que en molts aspectes era desregulat. Però tampoc no es tracta d'excedir-se: Andorra és petita i s'ha de fer el que és necessari, no pas més. Una de les màximes del Manual Digest, el nostre llibre de capçalera sobre els usos i costums nacionals, diu: "No complicar massa els arrestos...". I té raó. Doncs anem per aquest camí, el de fer allò que és necessari, i en aquest sentit encara hi ha pendents algunes peces importants: la llei de la seguretat social, la llei d'immigració, la llei d'associacions... És un procés en marxa, que no s'atura, que no és mai acabat del tot, ni a Andorra ni enlloc.

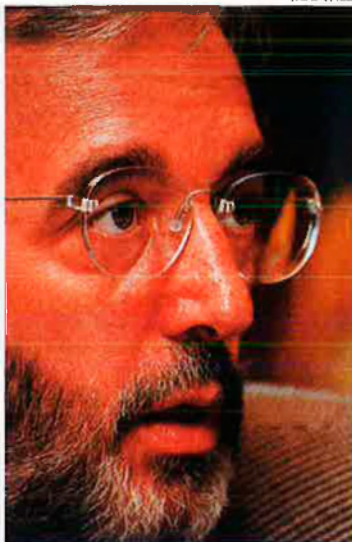
—*Fer una constitució, promulgar lleis, equival a construir l'estat. Però es construeix també un país que a termini mitjà i a llarg justifiqui l'existència d'un estat?*

—La llei de la nacionalitat ha obert moltíssim l'accés a la naturalització. És un instrument que permet d'anar recuperant l'equilibri, de manera que la proporció de nacionals andorrans en la població total vagi creixent. Andorra té una societat formada per gent molt diferent, de cultures diverses, d'estatus molt variats, gent amb mentalitat d'immigrant de pas i gent amb voluntat d'integració. Tothom s'ha de poder integrar al país. Per on passa la integració? Fonamentalment, pel benestar econòmic, per la llengua, el català, i per aquesta cultura de muntanya, de termes sovint difusos però definidora d'un tarannà, que identifica els pirinencs. La integració no es pot fer de forma coactiva; el que cal és posar les eines perquè sigui accessible a tothom. I tampoc no és un camí unívoc, sinó que té dues direccions: la gent que ve a viure a Andorra, procedent d'unes altres contrades, també hi aporta el seu tarannà, la seva diversitat cultural, i això és un enriquiment, si s'aprofita sense negar les arrels ni desvirtuar la idiosincràsia del país.

—*Hem parlat del passat i del present. Com s'albira l'Andorra del futur des de l'observatori del cap de govern?*

—Andorra és un país de grans possibilitats, i la nostra història recent ens demostra que es poden aprofitar i explotar. El que cal és estar al dia, no perdre la

ROC VALLS



"La llei de la nacionalitat ha obert moltíssim l'accés a la naturalització. Tothom s'ha de poder integrar al país. Ara, la integració passa pel benestar econòmic, per la llengua catalana, i pel tarannà que identifica els pirinencs."

cursa de la modernitat i del progrés en un món en canvi constant. Tenim una qualitat de vida apreciable, unes condicions òptimes de proximitat a la natura, unes infraestructures considerables, úniques al Pirineu en tots els sentits. I el fet de ser un país petit i sobirà multiplica l'eficàcia d'aquests elements favorables: ens permet de reaccionar amb immediatesa als canvis, rectificar si cal, ens dóna la possibilitat de ser més àgils, més adaptables. Totes aquestes oportunitats, que hem aprofitat en el passat, les hem de fer jugar també en la construcció del futur. Un dels reptes més grans que avui tenim és el que afecta les estructures viàries i de comunicacions i transports. Som un país estret, encaixat entre valls, i ens cal vèncer les dificultats físiques sense malmetre la natura i el paisatge. Hem de poder disposar aviat d'un aeroport com el de la Seu d'Urgell, i d'un heliport en condicions dins el país. El túnel d'Envalira, que millorarà la comunicació per carretera amb França, ja es va construir. També treballem per acabar de definir el pla viari i algunes formes de transport en comú, com el metro aeri, que ha de millorar no solament les necessitats del turisme sinó la qualitat de vida interior. Aquests són avui, a Andorra, uns reptes vius, als quals hem de donar respostes adequades.

—*En definitiva?*

—En definitiva, la feina dels qui regeixen els destins d'aquest país, els qui els regeixen avui i els qui els regiran en el futur, és d'acompanyar-ne i afavorir-ne el desenvolupament equilibrat, fer del país la casa comuna de tota la gent que hi viu, siguin andorrans o residents, prenent com a model els nostres

avantpassats, que amb la seva saviesa han donat a Andorra una pervivència de més de set-cents anys, però sense perdre peu en els reptes del món d'avui. Hem de donar a la joventut les eines que necessita per preparar-se amb solidesa i competir amb èxit. I en tot moment hem de tenir present que Andorra, si és que ho ha estat mai, avui ja no és una illa: ocupem un espai a Europa, una zona pròspera i estable del món, i ens cal explorar exhaustivament, amb lleialtat i bon veïnatge mutus, totes les possibilitats d'interrelació amb els països veïns.

Àlvar Valls